



2014-08-04

**Det Kongelige Arbeids- og Sosialdepartement
Arbeidsmarkedsavdelingen**

Hørings svar - Et enklere tiltakssystem tilpasset brukernes behov

Friskgården oversender med dette vår høringsuttalelse knyttet til Arbeids- og Sosialdepartementets forslag til "Et enklere tiltakssystem tilpasset brukernes behov".

Vennlig hilsen

Frisknett as

Svein Myhr

Daglig leder



04 08 14

Høringsuttalelse fra Friskgården vedr. "Et enklere tiltakssystem tilpasset brukernes behov."

Friskgården støtter Arbeids- og Sosialdepartementet framlagte forslag til ny forskrift med forenkling av tiltaksstrukturen knyttet til de arbeidsrettede tiltakene avklaring og oppfølging. Friskgården har 20 års erfaring som leverandør til NAV innenfor de konkurranseutsatte arbeidsrettede tiltakene, i tillegg til å ha lagt til rette for egen og andre forskning . Friskgården er også leverandør av bedriftshelsetjenester. Vår påfølgende uttalelse bygger på disse erfaringer.

Behov for en ny faglig innretning i arbeidsrettede tiltak herunder oppfølging og avklaring.

I arbeidet med å bistå flere til lønnet arbeid i ordinært arbeidsliv er det behov for å styrke et nytt fokus og ny kompetanse overfor en voksende gruppe mennesker med redusert arbeidsevne. Nye brukergrupper med redusert arbeidsevne kjennetegnes av flere problemstillinger. De har ofte *sammensatte problemstillinger* som utfordrer tradisjonelle måter å yte bistand på. Det er relativt flere brukere med bl.a. psykiske/psykososiale problemer, diffuse lidelser, smerter, rus, tidlig frafallsproblematikk, og tidligere løs arbeidstilknytning. Den tradisjonell medisinsk pregede "reparasjonsmodellen" synes ikke å lykkes med å få flere i ordinært arbeid. De har *svingende tilstander* der helseproblemene – og derigjennom arbeidsevnen – varierer over tid. Dessuten synes det å være *sårbare overgangsfaser* for mange. Et eksempel er overgangen fra skole til arbeid, som for bl.a. mennesker med ulike funksjonshindre ofte kan by på spesielle utfordringer. I stedet for å bygge tiltakene på "reparasjonsmodell" synes det å være bedre måloppnåelse med en tilnærming som betrakter funksjonsproblemene som et *forhold mellom individforutsetninger og omgivelseskrav*. Det betyr i neste omgang at en tilnæringsmodell som bygger på trening i spesielle eller "kunstige" omgivelser synes å ha dårlig effekt for sysselsettingen. Det mest effektive vil være å legge til rette for ordinære arbeidsomgivelser, og gjerne i forhold til den spesielle jobben og de spesielle arbeidsomgivelsene som en skal introduseres i.

Et nytt fokus innebærer at førstevalget av tiltakene som hovedregel bør være tilbud som bistår inn mot ordinært arbeidsliv, og ikke en tilnærming som bygger på en "reparasjonsmodell" med mer trinnvise trenings- eller tilvenningsløp. Arbeidsforberedelser og inkludering må foregå *inne i det ordinære arbeidslivet*. Det betyr at en mer umiddelbart fokuserer på primærmålet – en form for jobb, med ulike former for bistand, i det ordinære arbeidslivet.

For å iverksette en ny innretning av tiltakene kreves ny kompetanse. Uten at dette tilsier utvikling av en helt ny profesjon på dette området, er det behov for adskillig "profesjonalisering" av de som skal bistå brukerne. Fagpersoner som skal jobbe i den nye innretningen må ha høy inkluderingskompetanse og -ferdigheter. Friskgården har erfart at denne kompetansen ikke finnes i særlig grad idagens bachelor-utdanning innen sosial-, helse-, pedagogiske retninger. For å sikre inkluderingskompetanse på fagpersonene på tiltakene på Friskgården leverer er det etablert utdanning i samarbeid med Høgskolen i Nord-Trøndelag - en videreutdanning på 60 stp som utdanner "flokkeløser i arbeidshelse". Utdanningen inneholder teori og praktisk trening innenfor veiledning, arbeidsmarkedet og arbeidslivet, skjønnsutøvelse, virkemidler og støtteordninger som NAV og andre rår over. Det kreves oversikt over og evne til å samhandle med en rekke andre potensielle samarbeidspartnere, leverandører og spesialister. En må kunne bevisstgjøre og motivere, bistå med kartlegging av

behov, ønsker og ressurser i tilknytning til en arbeidssituasjon, bistå brukerne i deres jobbsøking, og kunne lære opp i jobbsøkingsaktiviteter. Man må videre kunne matche brukere med egnede jobber, evne å etablere og vedlikeholde et mangfoldig arbeidsgivernettsverk, og kunne markedsføre og selge inn enkeltbrukere overfor arbeidsgivere. Tilretteleggerne må kunne trene og tilrettelegge på ordinær arbeidsplass, etablere en hensiktsmessig arbeidssituasjon, utnytte muligheter for teknisk og annen tilrettelegging og for naturlig bistand fra arbeidskolleger, og generelt gi faglig støtte, råd og veiledning til både arbeidsgiver, brukeren og det øvrige arbeidsmiljøet. Man må ha evne til å være i forkant av eventuelle problemer som kan oppstå i arbeidssituasjonen, og etter hvert også kunne bistå i forhold til videre karriereutvikling.

Anskaffelse av avklaring og oppfølging.

Friskgården støtter forslaget om konkurranseutsetting av tiltakene avklaring og oppfølging. I dag er Frisknett leverandør av "avklaring" og "Jobbmestrende oppfølging" i Nord-Trøndelag. Vi erfarer at det innenfor rammen av offentlige anskaffelser er fullt mulig å levere gode faglige tilbud til et bredt spekter av brukergrupper. I praksisfeltet synes det å være lite forskjell i funksjon hos brukere som henvises til henholdsvis Friskgårdens avklaring og jobbmestrende oppfølging og brukere som henvises til sammenlignbare tiltak i regi av skjermet sektor.

Utviklingen innen Arbeidsrettet rehabilitering har på få år illustrert at det ikke bare er innen dagens skjermede sektor en finner dedikerte og idealistisk motiverte utførelsesaktører. Gjennom anbudskonkurranser har det kommet fram flere utradisjonelle tiltaksleverandører som har både kompetanse og evne til å berike fagområdet og levere kvalitetstjenester. Å benytte offentlige anskaffelser er det eneste måten i sikre et mangfold av leverandører og tilbud. Fram til nå har eierskap og ikke egnet kompetanse vært hovedvilkåret for å kunne levere arbeidsrettede tjenester til brukere med redusert arbeidsevne.

Avklaring og oppfølging bygd på kompetansebaserte inkluderings-tjenester krever mindre av investeringer i arena. Etableringen krever investering i kompetanse framfor bygninger. Norske tiltak bør i prinsippet innrettes, anskaffes og organiseres slik at tilbudet blir landsdekkende og at brukerne kan få et tilpasset tilbud uavhengig av bosted. Det norske bosetningsmønsteret og hensynet til geografisk spredning kan derfor tilsi at en legger til rette for også små, men kompetente lokale aktører som vil og kan tilby denne typen tjenester. Dette kan være enklere å få til hvis det satses relativt mer på mobile tjenester som primært tilbyr en form for kompetanse, framfor tilbud som bygger på en form for vare- eller tjenesteproduksjon.

Vi vil anbefale at utforming og gjennomføring av anskaffelsen tar høyde for å finne gode løsninger for å ivareta følgende hensyn:

Kontraktperiodens lengde

Oppfølging og arbeidsinkludering er en særdeles kompetanseintensiv virksomhet. Det er i dag begrenset med slik kompetanse rundt i landet. For å kunne opparbeide og holde på nødvendig inkluderingskompetanse, vil det være nødvendig å tilby noenlunde forutsigbare og stabile rammevilkår for de som skal tilby slike tjenester, bl.a. i form av relativt lange kontraktperioder. Lange rammeavtaler kan gi nødvendig trygghet i avtaleperioden og mer balansert forhold mellom bestiller og leverandør. Dette er ikke minst viktig for brukerne som nytter tilbudene, når brukerløpene kan strekke seg over mange år. En annen fordel er at

Arbeids- og velferdsetaten får erfaringer med samme leverandørene over tid, og kan utvikle et godt samarbeid og bli kjent med metodikk og tilbud. Dette bidrar også til at tiltaksarrangørene får kjennskap til hvilke forventninger NAV har til leveransers.

Forutsigbarhet i bruk av plasser

Så langt har NAV benyttet seg av rammeavtaler med leverandørene. Det betyr at det ikke ligger noen forpliktelse fra NAV sin side om i hvor stort omfang det planlegges å benytte tiltaket. I praksis er det mulig å vinne et anbud men ikke få oppdrag. For å skape mest mulig forutsigbarhet er det viktig at NAV kommuniserer et estimat for bruk av tiltaket.

Totrinnsmodell med prekvalifisering

Hensikten med prekvalifisering er å skille mellom mindre seriøse leverandører og de som kan dokumentere tilstrekkelig kompetanse og kvalitet. Dette vil også begrense antallet som en må forholde seg til i anbudsrunder. I en prekvalifisering rettes søkelyset mot kandidatens evne til å gjennomføre et oppdrag på en faglig forsvarlig måte. For å utvikle en ordning med prekvalifisering vil det være naturlig å bygge på erfaringer fra barnevernet.

Kvalitet og pris

Det praktiseres i dag en vektning mellom kvalitet og pris der kvalitet oftest er vektet fra 60-70%. Det er viktig å videreføre en praksis der kvalitet vektet tungt og blir det avgjørende i valget av leverandør. For å sikre tilgang på "riktig" kompetanse kan det også vurderes å legge til rette for fast pris og konkurranse kun på kvalitet / kompetanse.

Beregning av kvalitet

Når kvalitet skal vurderes bør det sentrale være å finne gode måleinstrumenter for å vurdere kompetanse - i dette tilfelle tidligere beskrevet inkluderingskompetanse i leverandørens organisasjonen og fagpersoner. Dette er langt viktigere enn å vektlegge tekniske forhold. Det er viktig å vurdere *helhetlig integrert inkluderingskompetanse* hos hver fagperson hos leverandøren framfor at leverandøren gjennom avtaler med spesialiserte underleverandører egentlig tilbyr *parallell eller sekvensiell kompetanse*.

Profesjonalisering i anskaffelsene - forebygge tette bånd mellom tilbydere og anskaffere

Etterprøvnbarhet og gjennomsiktighet reduserer både farene for korrupsjon og uheldig tette bånd mellom tilbydere og innkjøpere i arbeids- og velferdsetaten. Det må vurderes hvor desentraliserte anbudsprosessene skal være. I en innledningsfase kan det være argumenter for nasjonale anbud på nye tiltak, noe som tilsier at Arbeids- og velferdsdirektoratet får en sentral rolle.

Flere parallelle tilbydere som NAV lokal og deltaker kan velge mellom

Ved å slå sammen avklaringstiltakene og oppfølgingstiltakene sørger man for at det blir et større omfang som NAV har til disposisjon. Det bør vurderes hvorvidt det inngås avtaler med flere parallelle tilbydere. Det gir NAV lokal mulighet til å vurdere hvilken tilbyder som er best egnet for en definert bruker. Da vil en oppnå enda mere skreddersøm og noe lokal konkurranse som kan være skjerpene på tilbydernes kvalitet i leveransen.

Kvalitetssikring og oppfølging av leveransene

Det bør utvikles kompetanse og rutiner i NAV for hvordan leverandørene skal følge opp for å sikre at leveransen holder den kvalitet som kravspesifikasjonene innebærer.